

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра глобальної економіки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Економічний факультет
«18» червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АГРАРНА ПОЛІТИКА ТА СТРАТЕГІЇ АДАПТАЦІЇ БІЗНЕСУ В
УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ РИЗИКІВ»**

Галузь знань	<u>С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини».</u>
Спеціальність	<u>С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»</u> <u>С1.01. Економіки</u>
Освітня програма:	<u>Міжнародна економіка</u>
Факультет	<u>Економічний</u>
Розробники:	<u>Анатолій ДІБРОВА, завідувач кафедри глобальної економіки, д.е.н., професор</u>

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни «Аграрна політика та стратегії адаптації бізнесу в умовах глобальних ризиків»

Навчальна дисципліна спрямована на формування системного розуміння сучасної аграрної політики як складової державної економічної політики та важливого чинника забезпечення міжнародної конкурентоспроможності агропродовольчого сектору в умовах глобальних економічних, геополітичних, кліматичних і технологічних викликів. У курсі розглядаються теоретичні засади аграрної політики, сучасні моделі державного регулювання агропродовольчих ринків, міжнародні механізми регулювання аграрної торгівлі, Спільна аграрна політика Європейського Союзу (CAP), аграрна політика США, методичні підходи до оцінювання рівня та ефективності державної підтримки аграрного сектору, інструменти забезпечення продовольчої безпеки та особливості реалізації аграрної політики України в умовах європейської інтеграції.

Особлива увага приділяється розробленню стратегій адаптації бізнесу до глобальних ризиків, використанню сучасних аналітичних інструментів оцінювання ефективності аграрної політики, оцінюванню впливу міжнародної економічної інтеграції, торговельної та регуляторної політики на розвиток агропродовольчих ринків, а також формуванню стратегічних рішень щодо забезпечення міжнародної конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»	
Спеціальність	СІ «Економіка та міжнародні економічні відносини» СІ.01. Економіки	
Освітня програма	Міжнародна економіка	
Освітній ступінь	Магістр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсова робота	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	-
Семестр	3	-
Лекційні заняття	20 год.	-
Практичні, семінарські заняття	20 год.	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	110 год.	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування у здобувачів системних знань про теоретичні засади та сучасні механізми реалізації аграрної політики, міжнародний досвід державного регулювання агропродовольчих ринків, а також набуття практичних навичок розроблення стратегій адаптації бізнесу до глобальних економічних, геополітичних, кліматичних і технологічних ризиків.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню: *«Методологія та організація наукових досліджень в економіці з основами інтелектуальної власності», «Глобальна економіка», «Міжнародна торговельна політика та економічна інтеграція», «Циркулярна економіка та моделі сталого розвитку міжнародного бізнесу», «Економічне моделювання та аналітика світових агропродовольчих ринків», «Економічне обґрунтування та управління міжнародними проєктами»*

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК) - здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально - економічні наслідки управлінських рішень.

СК12. Здатність аналізувати закономірності функціонування світових агропродовольчих ринків, оцінювати вплив міжнародної економічної інтеграції, торговельної та регуляторної політики на їх розвиток і міжнародну конкурентоспроможність суб'єктів господарювання, розробляти й обґрунтовувати стратегічні рішення в умовах сучасних геополітичних, соціально-економічних і технологічних трансформацій.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН 9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПРН 12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

ПРН 13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

ПРН 16. Аналізувати закономірності функціонування світових агропродовольчих ринків, оцінювати вплив міжнародної економічної інтеграції, торговельної та регуляторної політики на їх розвиток і міжнародну конкурентоспроможність суб'єктів господарювання,

розробляти й обґрунтовувати стратегічні рішення з урахуванням сучасних геополітичних, соціально-економічних і технологічних викликів.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тиж-ні	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі					
			л	п	лаб	ін д	с.р.		л	п	ла б	ін д	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1. Теоретико-методичні засади та механізми реалізації аграрної політики														
Тема 1. Теоретико-методологічні засади аграрної політики	1	17	2	2			13							
Тема 2. Продовольча безпека та державне регулювання агропродовольчих ринків	2-3	20	2	4			14							
Тема 3.Методичні підходи до оцінювання рівня та ефективності державної підтримки сільського господарства	4	18	2	2			14							
Тема 4. Аграрна політика України: інституційне забезпечення та механізми реалізації	5-6	20	4	2			14							
Разом за модулем 1	75		10	10	0	0	55							
Модуль 2. Міжнародні моделі аграрної політики та стратегічна адаптація агробізнесу до глобальних ризиків														
Тема 5. Світові моделі аграрної політики та міжнародне регулювання агропродовольчих ринків	8-9	19	4	2			13							
Тема 6. Глобальні виклики та ризики розвитку агропродовольчих систем і міжнародного бізнесу	10-11	20	2	4			14							
Тема 7. Стратегії адаптації агробізнесу до глобальних економічних ризиків	11-12	18	2	2			14							
Тема 8. Стратегічні пріоритети розвитку аграрної політики	13	18	2	2			14							

України та підвищення міжнародної конкурентоспроможності агропродовольчого сектору													
Разом за модулем 2	75	10	10			55							
Усього годин	150	20	20			110							

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теоретико-методологічні засади аграрної політики	2
2.	Продовольча безпека та державне регулювання агропродовольчих ринків	2
3.	Методичні підходи до оцінювання рівня та ефективності державної підтримки сільського господарства	2
4.	Аграрна політика України: інституційне забезпечення та механізми реалізації	4
5.	Світові моделі аграрної політики та міжнародне регулювання агропродовольчих ринків	4
6.	Глобальні виклики та ризики розвитку агропродовольчих систем і міжнародного бізнесу	2
7.	Стратегії адаптації агробізнесу до глобальних економічних ризиків	2
8.	Стратегічні пріоритети розвитку аграрної політики України та підвищення міжнародної конкурентоспроможності агропродовольчого сектору	2
Разом		20

4. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Макроекономічний аналіз розвитку аграрного сектору та оцінювання продовольчої безпеки України	2
2	Аналіз інструментів державного регулювання агропродовольчих ринків	4
3	Оцінювання рівня та ефективності державної підтримки сільського господарства	2
4	Аграрна політика України та міжнародний досвід державного регулювання	2
5	Міжнародне регулювання агропродовольчих ринків та європейська інтеграція України	2
6	Моделювання аграрної політики та оцінювання наслідків управлінських рішень	4
7	Аналіз глобальних ризиків та розроблення стратегій адаптації агробізнесу	2
8	Стратегічне планування розвитку агропродовольчого сектору України	2
Разом		20

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Самостійна робота 1. Теоретико-методичні засади та механізми реалізації аграрної політики	55
2	Самостійна робота 2. Міжнародні моделі аграрної політики та стратегічна адаптація агробізнесу до глобальних ризиків	55
Разом		110

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист курсової роботи;
- захисти практичних робіт;
- екзамен.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної роботи

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Теоретико-методичні засади та механізми реалізації аграрної політики		
Лекція 1.	ПРН 1, 4, 6, 9, 12-16. Знати сутність, принципи, цілі та функції аграрної політики, теоретико-методологічні засади її формування та реалізації, роль у забезпеченні розвитку агропродовольчого сектору та продовольчої безпеки; сутність продовольчої безпеки, її складові, міжнародні критерії, показники та методичні підходи до оцінювання; основні інструменти державного регулювання агропродовольчих ринків і зовнішньої торгівлі, механізми їх впливу на розвиток агропродовольчого сектору; методичні підходи до оцінювання рівня та ефективності державної підтримки сільського господарства; інституційне забезпечення аграрної політики України, механізми її реалізації, основні етапи та наслідки земельної реформи. Уміти аналізувати теоретичні засади, цілі, принципи та інструменти аграрної політики, оцінювати стан продовольчої безпеки й ефективність державного регулювання агропродовольчих ринків, визначати вплив інструментів державної підтримки на розвиток агропродовольчого сектору та зовнішньої торгівлі, здійснювати оцінювання рівня й ефективності державної підтримки сільського господарства, аналізувати інституційні механізми реалізації аграрної політики та результати земельної реформи в Україні.	-
Практична робота 1.		10
Лекція 2.		-
Практична робота 2.		10
Лекція 3.		-
Практична робота 3.		10
Лекція 4.		-
Практична робота 4.		10
Самостійна робота 1.		30

	обґрунтовувати напрями вдосконалення аграрної політики з урахуванням сучасних економічних умов і стратегічних пріоритетів розвитку.	
Модульна контрольна робота 1		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Міжнародні моделі аграрної політики та стратегічна адаптація агробізнесу до глобальних ризиків		
Лекція 5.	ПРН 1, 4, 6, 9, 12-16. Знати світові моделі аграрної політики, особливості формування та реалізації аграрної політики США й Європейського Союзу, їхні цілі, принципи, інструменти державної підтримки аграрного сектору та сучасні напрями реформування; механізми міжнародного регулювання агропродовольчих ринків і аграрної торгівлі в межах Світової організації торгівлі; сучасні глобальні виклики та економічні, геополітичні, кліматичні й технологічні ризики розвитку агропродовольчих систем і міжнародного бізнесу; сучасні підходи до стратегічної адаптації агробізнесу, забезпечення його стійкості (Business Resilience) та безперервності діяльності (Business Continuity Management); стратегічні пріоритети розвитку аграрної політики України та основні напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності агропродовольчого сектору. Уміти аналізувати й порівнювати світові моделі аграрної політики та механізми міжнародного регулювання агропродовольчих ринків, оцінювати вплив глобальних ризиків на розвиток агропродовольчих систем і міжнародного бізнесу, обґрунтовувати та розробляти стратегії адаптації агробізнесу до сучасних глобальних викликів, оцінювати ефективність механізмів забезпечення стійкості та безперервності діяльності підприємств, визначати стратегічні пріоритети розвитку аграрної політики України та обґрунтовувати напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності агропродовольчого сектору з урахуванням сучасних геополітичних, соціально-економічних і технологічних трансформацій.	-
Практична робота 5.		10
Лекція 6.		-
Практична робота 6.		10
Лекція 7.		-
Практична робота 7.		10
Лекція 8.		-
Практична робота 8.		10
Самостійна робота 2.		30
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1+M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен		30
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсова робота з аграрної політики		100

8.1. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.2. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедайлнів та перескладання	Роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний)
---	---

Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням з деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=439>)
2. Кваша С. М., Діброва А. Д., Нів'євський О. В., Мартишев П. А. Аграрна політика: навчальний посібник. 2-ге видання, перероблене і доповнене. Київ: НУБіП України, 2022. 316 с.
3. Конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді на навчальному порталі НУБіП України eLearn - URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=439>)
4. Діброва А.Д., Діброва Л.В., Чміль А.С. Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Аграрна політика та стратегії адаптації бізнесу в умовах глобальних ризиків» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» (спеціалізація С1.01. Економіки) ОПП «Міжнародна економіка», К.: НУБіП України, 2026. 32 с.
5. Діброва А.Д., Діброва Л.В., Чміль А.С. Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни ««Аграрна політика та стратегії адаптації бізнесу в умовах глобальних ризиків»» для здобувачів другого (магістерського рівня) вищої освіти за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» (спеціалізація С1.01. Економіки) ОПП «Міжнародна економіка». К.: НУБіП України, 2026. 24 с.
6. Діброва А.Д., Діброва Л.В., Чміль А.С. Збірник задач з дисципліни «Аграрна політика та стратегії адаптації бізнесу в умовах глобальних ризиків» для здобувачів другого (магістерського рівня) вищої освіти за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» (спеціалізація С1.01 «Економіка») освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка». К.: НУБіП України, 2026. 31 с.
7. Діброва А.Д. Методичні вказівки до виконання та захисту курсової роботи з дисципліни «Аграрна політика» для студентів спеціальності 051 Економіка ОС Магістр. К.: НУБіП України, 2024. 33 с.
8. Діброва А.Д., Сокур Л.В., Вдовенко Н.М., Перегуда Ю.А. Аграрна політика. Робочий зошит для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 051 Економіка. Київ. НУБіП України, 2023 р., 27 с.
9. Трофімцева О.В., Жемойда О.В. Українсько-англійський словник з аграрної політики. Україно-німецький агрополітичний діалог, 2015.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Агакерімова Р. Вплив війни в Україні на національну та глобальну продовольчу безпеку. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-53>.
2. Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи: монографія // за ред. проф. Т. О. Зінчук. К: «Центр учбової літератури», 2019. 494 с
3. Аграрний сектор України: наслідки війни та перспективи відновлення. DLF attorneys-at-law. URL: <https://dlf.ua/en/ukraine-s-agricultural-sector-the-war-impact-and-recovery-prospects>.
4. Бойко В., Бойко Л. Продовольча безпека та ризики для аграрного виробництва під час війни в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-27>.
5. Вдовенко Л. Інструменти державної фінансової підтримки аграрного сектора в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-82>
6. Вдовенко, Н. М., Діброва, А. Д., & Поліщук, О. В. (2024). Вплив циркулярної економіки на формування конкурентоспроможності аграрного сектору України в умовах структурних змін та макроекономічної нестабільності. *Економічна парадигма*, 1(9), (89), 27–35. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-9-10262>
7. Діброва А. Д., Діброва Л. В. Конкурентоспроможність зовнішньої торгівлі зерном України: інтегральна оцінка та динаміка конкурентних позицій на світових ринках. *Проблеми інноваційно інвестиційного розвитку*. 2026. №34. С.228-241. DOI: 10.33813/2224-1213.34.2026.19.
8. Діброва А. Д., Діброва Л. В., Діброва М. А. Конкурентоспроможність агропродовольчої продукції України у зовнішній торгівлі з Європейським Союзом: оцінка за індексом RCA та вплив інституційних обмежень. *Агросвіт*. 2026. № 10. С. 187–195. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2026.10.187>
9. Діброва А. Д., Крилов Я. О., Діброва Л. В., Діброва М. А. *Регулювання ринку зерна України в умовах глобальних викликів*: монографія. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2020. 160 с
10. Діброва А., Діброва Л., Чміль А., Діброва М., Гузь М. Моделювання впливу вартості мінеральних добрив на результативність виробництва й експорту кукурудзи з України. *Agricultural and Resource Economics*. 2022. Vol. 8. No.3. Рр. 123–152. <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.03.07>.
11. Діброва А.Д., Діброва Л.В., Діброва М.А. Конкурентні переваги експорту аграрної продукції України в умовах воєнного стану та євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2026. № 85. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7831> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-10>
12. Діброва А.Д., Діброва Л.В., Діброва М.А. Трансформація конкурентних позицій України на світовому ринку кукурудзи. *Агросвіт*. 2026. № 8. С. 102–109. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2026.8.102>

13. Діброва А., Діброва Л., Клименко М. Формування системи управління ризиками аграрних підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 7 (277). С. 188–202. doi: 10.32752/1993-6788-2024-1-277-188-202
14. Діброва, А., Діброва, Л., Губарєв, І. Адаптаційно-безпекова трансформація механізму державної підтримки аграрного підприємництва України в умовах війни та євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2026. №86. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-86-91>
15. Електронна бібліотека НУБіП України. <https://nubip.edu.ua/node/17325>.
16. Жураковська Л. А. Ключові політики та заходи для підтримки аграрного сектора України в умовах воєнного стану. К.: НІСД, 2023. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-11/az_agrarnyi-sector30112023.pdf
17. Калетнік Г. М., Гончарук І. В., Ємчик Т. В., Лутковська С. М. Аграрна політика та земельні відносини: підручник. Вінниця, ВНАУ, 2020. 307 с.
18. Коритний О. (2021). Особливості аграрної політики ЄС: можливості для України. *Науковий вісник Полісся*, 2(21), 52–56. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2020-2\(21\)-52-56](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2020-2(21)-52-56)
19. Матвеев М. Сільське господарство та ринок сільськогосподарських земель України: вплив війни. 2023. URL: <https://voxukraine.org/silskogospodarstvo-ta-rynok-silskogospodarskyh-zemel-ukrayiny-vplyv-vijny>.
20. Нейтер Р., Зоря С., Муляр О. Збитки, втрати та потреби сільського господарства через повномасштабне вторгнення. Kyiv School of Economics. 2024. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/02/RDNA3_ukr.pdf.
21. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
22. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
23. Офіційний сайт Німецько-українського агрополітичного діалогу. URL: <https://www.apd-ukraine.de>.
24. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва і розвитку. URL: www.oecd.org.
25. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <http://wto.org>.
26. Офіційний сайт Сільськогосподарської та продовольчої організації ООН. URL: http://www.fao.org/index_en.htm.
27. Пріоритети розвитку реального сектора в умовах війни та повоєнного відновлення економіки України : аналіт. доп. / [О. В. Собкевич, А. В. Шевченко, В. М. Русан та ін.]; за загальн. ред. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2024. 104 с. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.03>
28. Про аграрні ноти: Закон України від 22.02.2024 р. № 3586-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3586-20#Text>.
29. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>.
30. Про зерно та ринок зерна в Україні : Закон України від 04.07.2002 р. № 37-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text>.

31. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року : Закон України від 18.10.2005 р. № 2982-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2982-15#Text>.
32. Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-p#Text>.
33. Про фермерське господарство : Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>.
34. Русан В., Жураковська Л. Ключові виклики для аграрного сектору та основні завдання державної аграрної політики на 2025 рік. К.: НІСД, 2025. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2025-03/az_agrarna_politika_210325.pdf.
35. Старікова Л. Спільна аграрна політика ЄС і завдання України в контексті євроінтеграції (план наближення політик і гармонізації законодавства). ГО Аграрний союз України. URL: http://www.auu.org.ua/media/publications/1891/files/CAP_2023_03_17_08_01_05_308554.pdf.
36. Формування біоекономічного потенціалу сільського господарства України в умовах ризиків кліматичних змін /за ред. А.Д. Діброва; Національний університет біоресурсів і природокористування України. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. 256 с.
37. Barral S, Detang-Dessendre C (2023). Reforming the Common Agricultural Policy (2023–2027): multidisciplinary views. *Rev Agric Food Environ Stud* 104(1):47–50. <https://doi.org/10.1007/s41130-023-00191-9>
38. Dibrova, A., & Dibrova, L., Chmil, A., & Dibrova, M. (2022). Forecasting the consequences of the cost of mineral fertilisers on the development of the corn market in Ukraine using AGMEMOD models. *Ekonomika APK*, 29(3), 23-41.
39. Forecasting and modelling the rye market, as a niche grain crop, under conditions of increasing mineral fertiliser costs / A. Dibrova та ін. *Scientific Horizons*. 2024. Т. 27, № 11. С. 52–67. URL: <https://doi.org/10.48077/scihor11.2024.52>
40. Land market: realities of Ukraine and experience of Poland / L. V. Gutsalenko, A. D. Dibrova, N. I. Koval, N. G. Tsaruk. *Academic Review*. 2024. Vol. 1, no. 60. P. 232–246. URL: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2024-1-60-17>
41. OECD (2022). The impacts and policy implications of Russia's aggression against Ukraine on agricultural markets. <https://www.oecd.org/ukrainehub/policy-responses/the-impacts-and-policy-implications-of-russia-s-aggression-against-ukraine-on-agricultural-markets-0030a4cd/#biblio-d1e804>.
42. Socioeconomic impacts of Russian invasion of Ukraine: A multiregional assessment for Europe / M. Á. Almazán-Gómez et al. *Journal of Regional Science*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1111/jors.12676>.

43. State support for agriculture in Ukraine in the post-war period / A. Dibrova et al. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2023. Vol. 9, no. 3. P. 49–76. URL: <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.03.03>
44. Stoliarchuk, N., Kielbasa, P., Dibrova, A., Dibrova, L., Nahorna, O., Kukharets, V., & Hutsol, T. (2026). *Attracting investment in the modernization of Ukrainian dairy enterprises as a tool for sustainable development*. Sustainability, 18, 996. <https://doi.org/10.3390/su18020996>
45. The impact of Russia-Ukraine conflict on global food security / F. Lin et al. *Global Food Security*. 2023. Vol. 36. P. 100661. URL: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2022.100661>.
46. The Russia-Ukraine war decreases food affordability but could reduce global greenhouse gas emissions / H. van Meijl et al. *Communications Earth & Environment*. 2024. Vol. 5, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1038/s43247-024-01208-x>
47. Vincent H. Smith, Ed., Joseph W. Glauber, Ed., Barry K. Goodwin, Ed. (2018). *Agricultural Policy in disarray*. American Enterprise Institute. 298 P.